

Planter

Sådan vælger du efterafgrøde i 2021

Efterafgrødesalget er i gang. Der kan være store forskelle på økonomien ved de forskellige efterafgrødetyper, så det er vigtigt at vælge de rigtige arter og blandinger.

Viden om Opdateret 08. juni 2021

Først og fremmest skal du sikre dig, at du opfylder efterafgrødekravene på din bedrift. Det er derfor vigtigt, at din markplan følges, og at de målrettede efterafgrøder etableres der, hvor de er planlagt.

Derudover skal du være opmærksom på, hvordan MFO-kravet skal opfyldes. Hvis MFO-kravet skal opfyldes med MFO-efterafgrødeblandinger, så skal der etableres efterafgrødeblandinger med mindst to godkendte arter.

En oversigt over regler om efterafgrøder inklusiv godkendte arter findes i [Oversigt over frister og typer af efterafgrøder i efteråret 2021](#).

Sidst men ikke mindst skal dækningskravet opfyldes og her har artsvalg og udsædsmængde betydning. Landbrugsstyrelsen vurderer ud fra efterafgrødernes dækning af jorden, om efterafgrøden i marken opfylder kravet.

Nedenstående tabel giver forslag til artsvalg og udsædsmængder i forhold til forventet effekt og omkostninger. Flere forslag til udsædmængder og arter findes i [Dyrkningsvejledning for efterafgrøder](#).

De angivne eftervirkninger og udbytteeffekter er vurderet på baggrund af forsøgsresultater, og vil afhænge af lokale forhold, herunder jordtyper og nedbørsmængder.

Olieræddike og honningurt er et godt valg til opfyldelse af MFO-kravet. Korn er ikke billigere i udsæd, og eftervirkningen af korn er typisk mindre. Erfaringer og forsøg tyder ligeledes på, at det er svært at opnå de krævede dækningsgrader med korn som efterafgrøde. Derudover viser resultater, at rug som efterafgrøde kan hæmme udbyttet i efterfølgende vårbyg, hvorfor der i tabellen ses en negativ udbytteeffekt af rug og blandinger med rug.

Tabel 1: Forslag til artsvalg og udsædsmængder

Forslag til art/arter	Udsædsmængde (kg pr. ha)	Udsædspris (kr. pr. ha) ¹⁾	Kvælstofeftervirkning ift. sort jord (kg N pr. ha)	Udbytteeffekt på vårbyg (hkg pr. ha) ²⁾
MFO-kravet opfyldes med efterafgrødeblandinger				
Olieræddike og honningurt	10-15	250-300	10-20	0-2
Olieræddike og havre	65-70	250-300	5-10	0-1

Forslag til art/arter	Udsædsmængde (kg pr. ha)	Udsædspris (kr. pr. ha) ¹⁾	Kvælstofeftervirkning ift. sort jord (kg N pr. ha)	Udbytteeffekt på vårbyg (hkg pr. ha) ²⁾
Olieræddike og vårbyg	55-60	250-300	5-10	0-1
Vinterrug og vårbyg	120-130	300-350	0-5	-2
MFO-kravet opfyldes med brak og der vælges enkelte efterafgrødearter				
Olieræddike	10-15	200-250	10-20	0-2
Gul sennep	10	150-200	15-20	0-2
Vårbyg	100	280	0-5	0
Havre	80-100	200-250	0-5	0
Vinterrug	100	260	0-5	-2

1) Udsædspriser på efterafgrøder er omtrentlige priser indhentet fra forskellige frøfirmaer. Udsædsprisen for korn er beregnet som eget udsæd inkl. forædlerafgift.
2) Udbytteeffekt på den efterfølgende vårbyg, der er en effekt udover kvælstofeffekten, som oftest kun kan findes på sandjord

Blandingsforholdet i MFO-blandingerne er vigtigt, da der er krav om mindst to arter pr. m2 i marken. Du kan vælge selv at blande udsæden eller at købe færdigblandet udsæd. Det er normalt samme pris eller lidt billigere at købe færdigblandinger. Blandingsforholdet fremgår som regel af frøfirmaernes udbudsmateriale, men hvis blandingsforholdet ikke fremgår, er det en god idé at få det oplyst.

Nogle firmaer udbyder coatede frø både som enkeltarter og i blandinger. De coates udelukkende for at gøre frøet tungere, hvilket er en fordel, hvis frøene spredes. Coatede frø kræver lidt højere udsædsmængder, da der er færre frø pr. kg udsæd.

Efterafgrødeblandinger med hjulkrone, klinte og morgenfrue

I planperioden 2021/2022 kan de tre nye arter, hjulkrone, klinte og morgenfrue bruges som MFO-efterafgrøder, målrettede efterafgrøder samt pligtige- og husdyrefterafgrøder. Arterne skal sås efter høst, og erfaringer viser, at klinte giver den bedste dækning. Erfaringerne er små og det anbefales derfor at så dem i blanding med mere velafprøvede arter. De nye arter er relevante, hvis man ønsker at undgå korsblomstrede efterafgrøder f.eks. i pressede rapssædskifter, og derfor er den mest oplagte blandingspartner korn.

I tabel 2 ses forslag til to blandinger med de nye arter. Udsædmængderne af de tre arter er sat relativt højt for at sikre, at MFO-kravet om mindst to arter pr. m2 kan opfyldes, samt at dækningsgraden kan overholdes. Arterne er meget dyre, og blandinger vil ikke være økonomisk rentable. For eksempel anbefales en udsædsmængde af klinte i renbestand på 40 kg pr. ha, hvilket er en udgift på over 2.000 kr. pr. ha.

Tabel 2: Forslag til blandinger med hjulkrone, morgenfrue og klinte

Blanding	Art/sort	TKV, g	Antal frø pr. m2, i alt	Antal frø pr. m2, pr. art	Udsædsmængde, kg pr. ha	Udsædsmængde i alt, kg pr. ha
1	Vårbyg	50	200	160	80	86
	Klinte	10		60	6	
2	Vårbyg	50	200	160	80	87

Blanding	Art/sort	TKV, g	Antal frø pr. m2, i alt	Antal frø pr. m2, pr. art	Udsædsmængde, kg pr. ha	Udsædsmængde i alt, kg pr. ha
	Hjulkrone	20		20	4	
	Morgenfrue	7		20	1	
	Klinte	10		20	2	

Se også: [Fordele og ulemper ved de nye efterafgrødearter, hjulkrone, klinte og morgenfrue](#)

Efterafgrødearter med kvælstoffikserende arter

Blandinger med kvælstoffikserende arter kan nu tælle som pligtige- og husdyrefterafgrøder, hvis de opfylder kravene i plantedækkebekendtgørelsen. Det forventes også, at blandinger med kvælstoffikserende arter kan bruges som MFO-efterafgrøder, og hvis de kun bruges til at opfylde MFO-kravet og ikke bruges til at opfylde kravet om pligtige- eller husdyrefterafgrøder, gælder reglerne for MFO-efterafgrøder. De endelige regler om MFO-efterafgrøder er endnu ikke på plads, og reglerne er i høring indtil 9. juni. Blandinger med kvælstoffikserende arter kan ikke bruges som frivillig målrettede efterafgrøder i år.

Ifølge reglerne må du ikke blande frøene selv, men skal købe færdigblandinger af et frøfirma. I tabellen er der derfor kun anbefalinger til fordeling af arter og såtidspunkt. Firmaerne udbyder forskellige færdigblandinger, og nogle firmaer kan for en merpris håndtere specifikke krav til blandinger. Da der er begrænsede muligheder indenfor reglerne, anbefaler SEGES dog, at du køber standardblandingerne, fremfor at efterspørge specialblandinger for en merpris.

Vintervikke og blodkløver, der begge indgår som godkendte arter, kan bruges i blanding til såning efter høst. Vintervikke kan sås efter høst omkring 20. august, mens erfaringerne med blodkløver er, at den skal etableres omkring 1. august. I tabel 3 ses forslag til blandinger som opfylder kravene i plantedækkebekendtgørelsen.

Tabel 3. Forslag til efterafgrødeblandinger med kvælstoffikserende arter.

Blanding	Art	Andel frø, %	Udsædsmængde i alt, kg pr. ha	Såtidspunkt
1	Olieræddike	76%	18-22	Etablering efter høst eller spredes før høst
	Vintervikke	24%		
2	Olieræddike	60%	18-22	Etablering efter høst eller spredes før høst. Homogen spredning af honningurt kan være en udfordring
	Honningurt	16%		
	Vintervikke	24%		
3	Olieræddike	30%	28-32	Omkring 1. august efter høst. Homogen spredning før høst af honningurt og blodkløver kan være en udfordring.
	Vintervikke	12%		
	Honningurt	20%		

Blanding	Art	Andel frø, %	Udsædsmængde i alt, kg pr. ha	Såtidspunkt
	Havre	25%		
	Blodkløver	12%		

Efterafgrødeblandingerne med kvælstoffikserende arter skal kun bruges der, hvor forsyningen af kvælstof fra jorden er beskedent, typisk på planteavlsbedrifter med beskedent tilførsel af husdyrgødning.

Andelen af kvælstoffikserende arter er dog meget lille, og der er ikke gennemført landsforsøg med så små andele af frø fra kvælstoffikserende arter. Derfor forventes kvælstoffikseringen at være beskedent, og på grund af det høje krav om 50 kg N pr. ha i eftervirkning for husdyr- og pligtige efterafgrøder, forventes økonomien ikke at være rentabel. Du kan læse mere om økonomien her ["Efterafgrøder med kvælstoffikserende arter i den kommende plantedækkebekendtgørelse"](#).

Læs også

[Gennemgang af ændrede regler for pligtige- og husdyrefterafgrøder i planperioden 2021/2022](#)

[Sådan etablerer og vælger du efterafgrødeblandinger med kvælstoffikserende arter](#)

Vær opmærksom på efterafgrødearternes effekt på udbyttet i efterfølgende vårbyg

Udover udsædsprisen skal artsvalget foretages i forhold til, hvordan udbyttet i vårsæd efter en efterafgrøde påvirkes. Først og fremmest kan udbyttet påvirkes, fordi efterafgrøden optager kvælstof, som den frigiver til efterfølgende vårsæd.

Derudover viser forsøg, at der kan være en positiv effekt af efterafgrøder, som eksempelvis kan skyldes en generel sædskifteeffekt, bedre vandholdende evne eller andre næringsstoffer. Udbyttetigningen ses oftest kun på sandjord, og vil typisk ligge på 1-2 hkg pr. ha ved at have en god efterafgrøde i forhold til ingen efterafgrøde. Seneste forsøgsresultater indikerer, at der kan være en negativ udbytteeffekt af rug som efterafgrøde.

Hvilke sygdomme skal du være opmærksom på i efterafgrøder?

Gul sennep kan opformere kålbrok, og olieræddike har ligeledes vist sig at være modtagelig overfor kålbrok. Dog har undersøgelser vist, at olieræddike kun i mindre opfang kan opformere kålbrok, og angreb af kålbrok er mere udbredt på spildraps.

Forsøgene blev udført ved at undersøge i alt 90 marker med olieræddike for angreb af kålbrok i årene 2017 og 2018. For at minimere risikoen for kålbrok er det derfor vigtigst, at have mindst fem rapsfrie år og undgå spildraps. Der blev ligeledes udført fire forsøg med sorter af olieræddikes modtagelighed mod kålbrok. Her var angrebsgraden ligeledes meget lav, og der var ikke signifikante forskelle mellem sorternes modtagelighed.

I kartoffelsædskifter vælger flere landmænd olieræddikesorter, som efter sigende er resistente mod fritlevende nematoder. Effekten er, SEGES bekendt, ikke dokumenteret, og sorterne koster typisk det dobbelte af andre olieræddikesorter. Derfor anbefaler SEGES, at man også i kartoffelsædskifter kan bruge de ikke-resistente olieræddikesorter.

Mere information om sygdomme i efterafgrøder findes i Dyrkningsvejledning for efterafgrøder.

Læs også: [Dyrkningsvejledning for efterafgrøder](#)

Emneord

Efterafgrøder

Eftervirkning

Kvælstof (N)

+1

Publiceret: 03. juni 2020

Opdateret: 08. juni 2021

Vil du vide mere?

Nanna Hellum Kristensen

Afdelingsleder

SEGES

nhkr@seges.dk

+45 8740 5414

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A. SEGES

Agro Food Park 15

8200 Aarhus N

Tlf. 87 40 50 00

Fax. 87 40 50 10

Email info@seges.dk

